

åpen - nyskapende - samhandlende

Foto: Forsvaret

Veteranplan

for Malvik kommune

2020 – 2024

Innhold

1 Innledning	2
2 Bakgrunn	3
2.1 Målgruppe	3
2.2 Status Malvik kommune.....	3
2.3 Forskning	3
2.4 Arbeid med planen	4
3. Etablerte tiltak i Forsvaret	5
3.1 Anerkjennelse.....	5
3.2 Ivaretagelse	5
3.3 Oppfølging	6
4 Lokale tiltak i Malvik kommune.....	7
4.1 Anerkjennelse.....	7
4.1.1 Veterandagen 8.mai	7
4.1.2 Krigsminnesmerker.....	8
4.1.3 FN-dagen 24.oktober	8
4.1.4 Forsvarets minnedag	8
4.1.5 Samlinger.....	8
4.1.6 Etablering av Facebook-gruppe for veteraner i Malvik kommune.....	8
4.2 Ivaretagelse	8
4.2.1 Tilbud i NAV.....	9
4.2.2 Veterankontakt	9
4.2.3 Lokaler.....	9
4.2.4 Nettside	9
4.2.5 Utredning- og behandlingstilbud	9
4.3 Oppfølging	9
4.3.1 Tjenestetilbud	9
4.3.2 Kompetanse	10
5 Økonomi	10
6 Evaluering	10
7 Kontaktpunkt	11

1 Innledning

Siden 1947 har 100.000 nordmenn tjenestegjort i internasjonale operasjoner som omfatter 100 operasjoner på fire kontinenter. Ivaretagelsen av personell fra internasjonale operasjoner er et samfunnsansvar for alle sektorer.

Regjeringen iverksatte et arbeid for å bedre veteranenes posisjon som resulterte i [St.meld. nr.34 «Fra vernepliktig til veteran» \(2008-2009\)](#). Denne skulle bidra til å skape større forståelse i samfunnet for veteranenes oppdrag, situasjon og behov. Regjeringens handlingsplan, [«I tjeneste for Norge» \(2011-2013\)](#) og regjeringens oppfølgingsplan av 2014, konkretiserte og videreførte dette arbeidet. Handlingsplanen la derfor føringer for å styrke samfunnets anerkjennelse og ivaretagelse av personellet, mens oppfølgingsplanen bl.a. oppfordret kommunene til å ta et større samfunnsansvar ved å utarbeide kommunale veteranplaner.

Tiltak 14 i regjeringens oppfølgingsplan:

«Det bør legges til rette for bedre samhandling og utvikling av lokale tiltak for oppfølging og ivaretagelse av personell som har vært i internasjonal tjeneste».

I regjeringens oppfølgingsplan fra 2014 «I tjeneste for Norge» oppfordres alle kommuner om å utarbeide en kommunal handlingsplan.

Regjeringen har i ny [St. meld. nr. 15 \(2019-2020\) «Også vi når det blir krevet»](#) videreført tidligere arbeid med spesiell vekt på hva som har skjedd innen veteranarbeidet de siste ti årene. Det er lagt spesiell vekt på hvilke tiltak for veteranene som har fungert og hvilke som ikke har fungert. Fokuset har vært på å videreføre anerkjennelse, ivaretagelse og oppfølging av veteranene og deres familie på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå.

Veteranplan for Malvik ble vedtatt i kommunestyret 18. juni 2018. For å videreutvikle og forbedre veteranplanen ble evaluering og revisjon gjennomført våren 2020.

2 Bakgrunn

2.1 Målgruppe

Veteranplanens målgruppe er veteraner og deres familiemedlemmer som er bosatt i Malvik kommune. Med veteran menes: *«alle norske statsborgere som har deltatt eller deltar i fredsbevarende, fredsopprettende eller statsbyggende innsats i andre land, fra utenriks-, justis- og forsvarssektoren».*

2.2 Status Malvik kommune

På grunn av personvernreglene blir ikke navn på veteraner offentliggjort. Det betyr at kommunen ikke har oversikt over hvem de er og hvor de er bosatt i Malvik kommune. Forsvaret opplyser imidlertid at det i Malvik kommune er oppført 152 veteraner som har tjenestegjort fra 1978, mens Norges veteranforbund for internasjonale operasjoner (NVIO) sentralt oppgir at det pr. i dag totalt er omlag 200 veteraner bosatt i Malvik kommune. Veteraner fra operasjoner før 1978 som for eksempel Tysklandsbrigaden og FN-oppdrag i Gaza kommer i tillegg. Det er månedlige veterantreff og enkelte andre arrangementer i både Trondheim og Stjørdal som vi har fått høre at også veteraner fra Malvik benytter. Malvik er geografisk plassert mellom disse byene og det er kort vei til begge.

2.3 Forskning

Det er gjennomført mye forskning på veteraners levekår og hvilke ulike tiltak som kan styrke oppfølgingen av veteraner.

- [Pilotprosjekt Østerdalen 2011–2014](#) med fokus på langsiktig og systematisk oppfølging av veteraner og deres familie
- [SSB rapport fra 2013](#) en rapport om «Veteraners levekår» med fokus på hvordan fysisk og psykisk helse, yrkesaktivitet og sykefravær er i forhold til øvrig befolkning.
- [Afghanistansrapporten 2001–2011 som viser forekomsten av psykiske helseproblemer i en moderne veteranpopulasjon.](#)
- Institutt for militærpsykiatri og stressmestring, Forsvarets sanitet, gjennomførte i 2012 en undersøkelse, [Afghanistanundersøkelsen](#), med formål om å kartlegge psykisk helse hos norske veteraner som hadde tjenestegjort i Afghanistan.
- [Riksrevisjonens rapport 3:9 \(2013–2014\)](#) om ivaretagelse av veteraner fra internasjonale operasjoner er det vurdert om veteraner fra internasjonale operasjoner får god hjelp og oppfølging, slik det er lagt til grunn i Stortingets vedtak og forutsetninger.
- [UNIFIL - undersøkelsen 2016.](#) En etterundersøkelse av norsk militært personell som tjenestegjorde i Libanon i årene 1978–1998 hadde som formål å undersøke forekomst av psykiske lidelser blant norske UNIFIL-veteraner som har tjenestegjort i Libanon fra 1978 til 1998.
- [Masteroppgave \(2015\) Hilde Lindboe "Når mor eller far drar i krig"](#) En kvalitativ studie om barn og unges erfaringer og opplevelser relatert til at foreldre deltar i militær operasjoner i utlandet.

Av nyere forskning er det startet opp eller planlagt flere forskningsprosjekter i samarbeid mellom Forsvaret og sivile forskningsmiljøer. Det vil bli gjennomført en ny Afghanistan-undersøkelse (Afghanistan 2) som vil kartlegge de psykologiske konsekvensene over tid hos personell som tjenestegjorde i Afghanistan i perioden fra 2001 til 2019. Forsvarets sanitet samarbeider blant annet med Norsk kunnskapssenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (NKVTS) om en undersøkelse som starter opp i 2020.

Forsvarets sanitet leder også arbeidet med en ny helsekartlegging av personell to, seks og åtte år etter tjenesten. Dette vil gi en unik samling med helsedata som kan gi grunnlag for ny forskning om hvordan hendelser i tjenesten påvirker helseutviklingen.

Videre vil «Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress» (NKVTS) gjennomføre et forskningsprosjekt på veteranfamilier for å se hvilken betydning operasjoner utenlands har for veteraners fungering i forhold til ektefelle og øvrig familie. Dette for å få ny kunnskap om veteraners familier, dvs. deres levekår, psykiske helse og livsmestring over tid. Arbeidet skal gi styrende politikere viktig informasjon.

2.4 Arbeid med planen

Rådmannen nedsatte i 2018 en arbeidsgruppe med ansatte fra Rådmannens fagstab som samarbeidet med veteraner i Malvik og rådgiver i Forsvarets veteran-tjeneste. Arbeidsgruppen var i kontakt med NVIO regionalt og sentralt og samhandlet internt med bl.a. kommuneoverlege, fastleger og NAV Malvik ved utarbeidelse av planen. Veteranplan for Malvik kommune ble vedtatt i kommunestyret 18.juni 2018.

Våren 2020 ble planen evaluert ved både en intern prosess og med medvirkning av veteraner fra Malvik kommune. Internt ble virksomhetslederne bedt om å gi tilbakemelding om ev. problemstillinger som deres virksomheter har møtt knyttet til veteraner eller deres familie. Videre har kommunen arrangert et åpent møte for kommunens veteraner, hvor også NVIOs leder avd. Trøndelag og rådgiver i Forsvarets veteran-tjeneste deltok. Her fikk kommunen mange gode innspill til revisjon av veteranplanen og til videre arbeid med å tilrettelegge for veteranvirksomhet i kommunen.

3. Etablerte tiltak i Forsvaret

3.1 Anerkjennelse

Forsvaret anerkjenner veteranenes tjeneste bl.a. ved utdeling av medaljer. Et slikt system for dekorasjoner kom på plass først på midten av 2000-tallet, og hadde tilbakevendende kraft til 1947. I dag gjennomføres det medaljeseremonier i forbindelse med hjemkomst, hvor også familiene blir invitert. I tillegg til medaljer for deltakelse, finnes det også stridsdekorasjoner. Disse kan tildeles individuelt for mot og tapperhet i strid ut over det som normalt kan forventes.

Forsvarets utstedelse av veterankort bekrefter at innehaveren har tjenestegjort i en internasjonal operasjon. Kortet er ikke et identitetskort, men et offisielt kort utstedt av Forsvaret som en synlig anerkjennelse av veteraner.

Kortet kan bestilles på nettsiden veterankort.no Her legges det også ut oversikt over rabattavtaler både lokalt og nasjonalt fra forskjellige aktører i næringslivet som man kan dra nytte av mot fremvisning av veterankortet.

Forsvaret arrangerer markeringer på flere steder i Norge 8. mai. I tillegg kommer en rekke markeringer i regi av kommuner, ulike foreninger og organisasjoner. Forsvarets minnedag ble innstiftet i 2007 av Forsvaret for å hedre personell som har omkommet i tjeneste. Minnedagen er fastsatt til første søndag i november måned. Hovedarrangement finner sted på Akershus festning i Oslo, med ytterligere arrangementer ved avdelinger andre steder i Norge og i utlandet. Over hele Norge er det reist en rekke minnesmerker over personer og begivenheter knyttet til krigshendelser og forsvarsrelatert aktivitet opp gjennom historien. Disse minnesmerkene forteller oss om mot og motstand og symboliserer grunnleggende verdier i Forsvaret.

3.2 Ivaretagelse

[Forsvarets Veteransenter](#) på Bæreia ved Kongsvinger er åpent for veteranene og deres familier både før, under og etter utenlandstjenesten, og her tilbys bl.a. ulike aktiviteter, jobbsøkerkurs og gjensynstreff.

Forsvaret har familiekoordinatorer på sine tjenestesteder for å kunne yte bedre støtte til forsvarsfamiliene, og at ansatte tilbys samlivskurs for seg og samboer/ektefelle. I tillegg er det etablert en avdeling, Seksjon for internasjonale operasjoner (SIO), som er et viktig kontaktpunkt mellom den som deltar i en internasjonal operasjon og familien hjemme.

Forsvaret har opprettet ulike telefonnumre og kontaktpunkt for råd og veiledning om veteranrelaterte spørsmål fra veteraner og familier, samt et gratis krisetelefon-tilbud i samarbeid med Kirkens SOS.

Ett av disse tilbudene er «Forsvarets åpne dør» som er et tilbud til alle veteraner og deres familier, og består av et tverrfaglig team med både militært og sivilt ansatte.

Det finnes også flere landsdekkende organisasjoner som veteranene kan tilslutte seg på frivillig basis, som for eksempel:

- Norges Veteranforbund for Internasjonale Operasjoner (NVIO) med lokalavdeling Trøndelag for militært personell som har deltatt i internasjonale operasjoner og deres pårørende.
- Veteranforbundet SIOPS -en medlemsorganisasjon for skadde i internasjonale operasjoner.

3.3 Oppfølging

Militært personell går i dag gjennom grundig selektering, medisinsk klarering og lengre samtrening før deltakelse i internasjonale operasjoner. Både før, under og etter operasjonen følges de opp av sanitetspersonell i operasjonsområdet samt medisinsk sjekk og samtale med psykolog/psykiater rett før eller ved hjemkomst til Norge. Forsvaret har også et spesielt oppfølgingsansvar i ett år etter hjemkomsten, blant annet for å sikre en god overgang til den sivile helse- og omsorgstjenesten når det er nødvendig. Forsvaret har også noen tilbud og kontaktpunkter for veteraner og deres familier, som kan benyttes hele livet.

Forsvaret, ved Forsvarets sanitet (FSAN), tilbyr veteraner oppfølging ved Institutt for militærpsykiatri og stressmestring eller Nasjonal militær-medisinsk poliklinikk når det er behov for det. Disse er et supplement til sivil helsevesen, og kan tilby blant annet rådgivning om helseplager relatert til utenlandstjeneste, utredning og kortvarig behandling av psykiske lidelser.

Foto: Jan Erik Bjørøy

4 Lokale tiltak i Malvik kommune

Med utgangspunkt i regjeringens handlings- og oppfølgingsplan ønsker Malvik kommune å tilby en veteranplan med lokale tiltak som bidrar til å styrke veteranenes posisjon. Målene for kommunens arbeid med veteraner er:

Mål	Tid
Kommunen viser anerkjennelse og ivaretagelse av veteranene	Fortløpende
Ansatte skal ha tilstrekkelig kompetanse om veteraners særskilte behov	Fortløpende
God koordinering og samhandling av tiltak til veteraner og deres familier	Fortløpende
Samlinger	Årlig
Kommunen benytter veteraners ressurser og kompetanse	Fortløpende
Revidering av veteranplan	2024
Etablering av veterankontakt	Gjennomført

Med bakgrunn i dette vil våre lokale tiltak være skissert innenfor de tema som Forsvaret benytter, nemlig anerkjennelse, ivaretagelse og oppfølging.

4.1 Anerkjennelse

Kommunen skal vise anerkjennelse for den innsatsen veteranene har gjort gjennom sin deltakelse i internasjonale operasjoner. Seremonier og offentlige markeringer er et viktig og synlig uttrykk for samfunnets anerkjenning av både innsatsen og den enkelte veteran.

I arbeidet med revidering av veteranplanen kom det tydelig frem at veteranene selv ønsket å bidra med sin kompetanse, blant annet i frivillighetsarbeid. Veteranene innehar betydelige ressurser, og ønsker derfor å stå til disposisjon for lokalsamfunnet.

4.1.1 Veterandagen 8.mai

Trøndelag fylkeskommune og Trondheim kommune inviterer veteraner fra alle kommuner i fylket til å delta på en markering hver 8. mai. Etter en seremoni i Nidarosdomen tilbys en enkel servering i Erkebispegården, samt at det utdeles fylkesnål og kommunevåpen til de som ikke allerede har mottatt denne utmerkelsen. Dette arrangementet er et etablert tilbud som synes å være godt kjent og verdsatt, også for veteraner i Malvik. Kommunen vil bidra til at arrangementet blir kunngjort på sine nettsider.

4.1.2 Krigsminnesmerker

I Malvik finnes fire krigsminnesmerker hvor det nedlegges krans 17. mai.

- Bauta over Odd Wullum
- Bauta over Arnt Sæther
- Samlebauta over alle fra Malvik som ble drept under 2. verdenskrig
- Minnestein over Jan Solberg

4.1.3 FN-dagen 24.oktober

Skolene kan vurdere å benytte lokale veteraner fra operasjoner med FN-mandat i undervisningen i forbindelse med FN-dagen eller der det vil passe med øvrige undervisningsplaner. Dette for å synliggjøre Norges bidrag i internasjonale operasjoner. Dersom det er et ønske fra veteranene kan det også vurderes en lokal markering hvor kommunen kan legge til rette for utleie av lokaler og eventuell annen bistand.

4.1.4 Forsvarets minnedag

Forsvarets minnedag, første søndag i november måned, er etablert for å hedre personell som har omkommet i tjeneste. Dette knyttes til kirken som allerede markerer Allehelgensdag for de døde.

4.1.5 Samlinger

Kommunen inviterer til årlige samlinger for veteranene. Samlingene skal bidra til å styrke kontakten mellom lokale veteraner og kommunen, samt legge til rette for deling av kunnskap og erfaring. Samlingen planlegges og gjennomføres i samarbeid med sentrale personer i veteranmiljøet, kommunens veterankontakt og ev. øvrige kommunalt ansatte og eksterne aktører.

4.1.6 Etablering av Facebook-gruppe for veteraner i Malvik kommune

Det er behov for en lokal kommunikasjonskanal som kan være en brobygger mellom veteraner og resten av lokalsamfunnet. En slik kanal kan ytterligere forsterke at veteranene er en ressurs for lokalsamfunnet og synliggjøre veteranenes kompetanse på ulike områder. I tillegg kan dette være en sosial arena for veteranene. Veteranene er oppfordret til selv å ta initiativ til en slik etablering.

4.2 Ivaretagelse

Kommunene er ansvarlig for at personer som er bosatt i kommunen skal tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester. For ansatte og fastleger i kommunen vil det være viktig å vite om årsaken til fysiske / psykiske helseplager kan være belastninger knyttet til internasjonale oppdrag, også når dette ligger langt tilbake i tid. Det er også viktig at familien blir godt ivaretatt.

4.2.1 Tilbud i NAV

Veteraner i Malvik skal, som øvrige innbyggere, forholde seg til sitt lokale NAV-kontor når det er aktuelt. Ved behov vil NAV Malvik kontakte NAV Elverum som har etablert et eget kompetansemiljø for veteransaker som alle NAV-kontor kan benytte. Dette senteret kan bidra med:

- støtte og innspill i konkrete saker til veteran og samarbeidsaktører
- identifisere og forstå årsakssammenheng
- oversikt over hvem som kan bistå veteranen i forhold til hans/hennes utfordringer

4.2.2 Veterankontakt

Malvik kommune har en egen veterankontakt som skal være kontaktperson og et bindeledd mellom kommune og veteraner, andre kommuner, Forsvaret og eventuelt andre aktører. Videre skal veterankontakten ha oversikt over kommunens tilbud til veteraner og deres familier ved siden av å ha kunnskap om fagfeltet og bistå ansatte der det er behov.

4.2.3 Lokaler

Kommunen vil legge til rette for lokaler til lokale veterantreff eller lignende, dersom ønskelig.

4.2.4 Nettside

Vedtatt veteranplan er lett tilgjengelig og synlig på kommunens hjemmeside.

4.2.5 Utredning- og behandlingstilbud

Forsvarets sanitet, institutt for militærpsykiatri og stressmestring – stressmestringsteam Midt-Norge, er lokalisert på Værnes og gir tilbud om utredning og behandling til veteraner. Kontakt med teamet formidles via Forsvaret.

4.3 Oppfølging

Tilbud til veteraner i Malvik skal ivaretas av kommunens allerede etablerte tjenester som må sørge for at tilbudene blir tilpasset veteranens og/eller eventuelt andre familiemedlemmers behov. Dette gjelder bl.a. helse- og velferdstjenestene, barnehager og skoler, Barne- og familietjenesten, fastlegene, NAV og andre. Det er imidlertid avgjørende at veteranene selv oppgir sin status som veteran for at kommunen skal kunne imøtekomme de behov som utenlandstjenesten eventuelt har medført, da det som tidligere nevnt ikke gis opplysninger om hvem dette gjelder.

4.3.1 Tjenestetilbud

Fastlegene er vanligvis den første veteranene møter i kommunehelsetjenesten og som henviser til spesialisthelsetjenesten og andre tiltak når det er nødvendig. Fastlegens ansvarsområde er å forebygge, diagnostisere og behandle somatiske og psykiske lidelser. Virksomheten - Koordinerende Enhet - vil kartlegge og vurdere veteranen/familiens samlede behov og på denne bakgrunn sørge for å samordne og koordinere innsatsen slik at tjenestene oppleves som helhetlig. De ulike kommunale virksomhetene vil kunne bidra med eksisterende tiltak og tjenester alt etter hvilket behov som fremkommer.

4.3.2 Kompetanse

Kommunen vil sørge for kompetanseheving og informasjon til alle ansatte ved å bekjentgjøre lokal veteranplan og samtidig vise til regionale ressurs- og kompetansesentre som kan kontaktes ved behov.

Det arbeides også med å lage et sentralt undervisningsmateriale som vil bli tilgjengelig på KS læring høsten 2020. Undervisningsmateriale skal være for ansatte i alle landets kommuner. Arbeidet gjennomføres av Forsvarets veterantjeneste, RVTS øst (Ressurssenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging, region øst) og Horten kommune.

5 Økonomi

Det er ikke foreslått tiltak som krever ekstra kostnader, da det legges opp til at veteranene benytter eksisterende tilbud og tjenester. Kompetansehevende tiltak og samlinger inngår i kommunens budsjettammer.

6 Evaluering

Kommunen har ansvar for å gjennomføre evalueringen og for å invitere lokale veteraner til medvirkning i denne forbindelse.

Neste evaluering og revidering vil skje første halvdel av 2024.

Foto: Jan Erik Bjørøy

7 Kontaktpunkt

Malvik kommune

Viktor Buvarp, kommunal veterankontakt
E-post: viktor.buvarp@malvik.kommune.no
Telefon: 971 01 209

Servicetorget (for leie av lokale)

E-post: servicetorget@malvik.kommune.no
Telefon: 73 97 20 00

Veteranorganisasjoner

NVIO - Norges veteranforbund avdeling Trøndelag,
som arrangerer veterantreff i flere kommuner.

Veteranforbundet SIOPS - Jobber for skadde i internasjonale operasjoner.
Oppretting av likemannsarbeid og selvhjelpsgrupper blant
skadde fra internasjonale organisasjoner.

Camp Nidaros - United Veterans MC

Forsvaret

Forsvarets «åpne dør»

E-post: veteraner@mil.no
Telefon: 800 85 000

Forsvarets sanitet ved Nasjonal militærmedisinsk poliklinikk (NMP)

E-post: fsan.nmo@mil.no
Telefon: 23 09 79 30

Institutt for militærpsykiatri og stressmestring (IMPS)

Forsvarets grønne linje (gratis krisetelefon i samarbeid med Kirkens SOS)

Telefon: 800 30 445

Kameratstøttetelefonen (anonym kontakt med veteran fra internasjonale operasjoner)

Telefon: 800 48 500 (24 timer)

Forsvarets veteransenter, Kongsvinger

E-post: veteransenteret@mil.no
Telefon: 62 82 01 00

Lenker til nyttige ressurser og nettsteder angående veteraner

<https://forsvaret.no/tjeneste/veteraner/lenker/veteranplan>